

12.9.2016

HSL:N HALLITUKSEN SELVITYS YHTYMÄKOKOUKSELLE TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUKSEN 2015 JOHDOSTA

Helsingin seudun liikenne – kuntayhtymän yhtymäkokous on päätöksessään 24.5.2016 § 6 käsitellyt tarkastuslautakunnan arviointikertomusta vuodelta 2015. HSL:n hallintosäännön § 29 mukaan tarkastuslautakunta esittää hallitukselle ja yhtymäkokoukselle ehdotuksen toimenpiteistä, joihin lautakunnan valmistelu ja tilintarkastuskertomus antavat aihetta.

Selvityksenään tarkastuslautakunnan arviointikertomukseen vuodelta 2015 hallitus esittää syysyhtymäkokoukselle seuraavaa:

Joukkoliikenteen hintojen kehittyminen

Tarkastuslautakunta on huolissaan lipunhintojen kovista korotuksista ja niiden vaikutuksesta joukkoliikenteen käyttäjämääriin. Lipputulot kattoivat 52 % kustannuksista, mikä on linjassa jäsenkuntien 50 % tavoitteen kanssa. Tarkastuslautakunnan mielestä HSL:n tulee yhteistyössä jäsenkuntien kanssa etsiä keinoja ratkaista infrakustannusten välitön siirtyminen hintoihin.

HSL on yhtymäkokouksessa päätetyn mukaisesti käynyt alkuvuonna 2016 neuvottelut jäsenkuntien kanssa siitä, miten kasvavista infrakustannuksista aiheutuvaa lippujen hintojen ja kuntaosuuksien nousupainetta voitaisiin ehkäistä. Omistajakuntien kanta on, että voimassaolevia sopimuksia ei ole syytä muuttaa ja käytyjen neuvottelujen perusteella HSL ei usko, että ainakaan lähiaikoina on mahdollista muuttaa voimassaolevia sopimuksia, joiden perusteella infrakustannukset siirtyvät lippujen hintoihin ja kuntaosuuksiin.

Joukkoliikenteen suunnitteluprosessin toteutuminen

Joukkoliikenteelle suunnitteluohjeessa asetetut vaatimukset toteutuvat pääosin mitä tarkastuslautakunta pitää hyvänä. Vuonna 2015 käyttöön otetun Kehäradan myötä tarkastuslautakunta näkee, että joukkoliikenteen houkuttelevuus on parantunut. Tämä tulee HSL:n arvion mukaan näkymään matkustuksen lisääntymisenä, mikäli lippujen hinnat eivät nouse rajusti.

Kutsuplus liikenne

Tarkastuslautakunta toteaa, että Kutsuplus liikenteen lopetus oli perusteltu päätös, koska tulojen ja kustannusten suhde pysyi yhtä huonona. Tulot kattoivat vain noin 15 % menoista. Toimintaa kasvattamalla ei saatu nostettua toiminnan kannattavuutta toivotulle tasolle. Tappiota kertyi vain kahden vuoden Kutsuplus liikennöinnin johdosta 3,8 milj. euroa. Tarkastuslautakunta yhtyy HSL:n hallituksen näkemykseen, että Kutsuplussan tyyppiselle liikennemuodolle olisi varmasti tilausta jatkossa. Tämä vaatisi laajempaa käyttöaluetta, autojen määrän kasvattamista ja palvelun maksamisen monipuolistamista.

Strategian toteutuminen

Tarkastuslautakunta arvioi, että strategian toteutuksessa on kokonaisuutena onnistuttu kohtuullisesti. Kuitenkin osassa strategisia tavoitteita löytyi edelleen parannettavaa. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että nyt saavuttamatta jääneiden tavoitteiden parempaan toteutumiseen kiinnitetään jatkossa erityistä huomiota.

12.9.2016

Henkilöstö

Tarkastuslautakunta edellyttää, että henkilöstölle maksettavat tulospalkkiot esitetään avoimesti osana talousarviota ja tilinpäätöksen osana omana liitetietona. Palkkioiden määrän ei tulisi ylittää talousarviota. Tilintarkastajalta saadun raportin mukaan henkilöstöllä on paljon pitämättömiä säästövapaita. Tarkastuslautakunta edellyttää, että säästövapaiden pitämiseen liittyvät pelisäännöt käydään läpi ja tarvittaessa pelisääntöjä selkeytetään. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että ostopalveluiden määrä on jäänyt reilusti alle talousarvion.

Henkilöstökustannukset ovat osa HSL:n yleiskustannuksia, jotka laskutetaan jäsenkunnilta kuntaosuuksina talousarvion mukaisina. Mikäli tulospalkkioon varauduttaisiin talousarviossa, laskutettaisiin mahdollinen tulospalkkio kunnilta etukäteen tehdyn varauksen suuruisena. Tämän lisäksi HSL:n hallituksen päättämän tulospalkkion maksamisen kynnysehtona on, että HSL:n tulos on vähintään talousarvion mukainen ja kustannuksissa saavutetaan tulospalkkion määrää vastaava säästö. Jos tulospalkkiovaraus sisältyisi jo talousarvioon, tulospalkkion maksamisen kynnysehto täytyisi ainakin yleiskustannusten säästön osalta entistä todennäköisemmin.

Säästövapaita koskevaa ohjeistusta on uudistettu siten, että säästövapaiden saaminen on aikaisempaa rajoitetumpaa. Uusi ohjeistus koskee vuoden 2016 vuosilomiin tehtäviä säästövapaasopimuksia.

Asiakastyytyväisyys

Tarkastuslautakunta toteaa, että asiakastyytyväisyyskyselyn kyselyn tulokset ovat edelleen parantuneet viime vuodesta, vaikka eroja eri jäsenkuntien välillä onkin. Yleisarvosana HSL-joukkoliikenteelle alueittain tyytyväisten matkustajien %-osuus on kasvanut. Kuitenkin jäsenkuntien tyytyväisyydessä on nähtävissä suuria eroja. Tarkastuslautakunta ihmettelee mistä johtuu, että Sipoossa tyytyväisyys on ollut vain noin 80 % luokkaa ja Kirkkonummella tätäkin alempi eli noin 70 %. Keravalaisien tyytyväisyys palveluun on sen sijaan parantunut selvästi vuonna 2015.

Kirkkonummi ja Sipoo poikkeavat muista HSL:n kunnista maaseutumaisuutensa ja alhaisen asukastiheydensä vuoksi. Kaupunkimaisempia kuntia alhaisemman joukkoliikennepalveluiden kysynnän takia ei näissä kunnissa ole mahdollista kohtuukustannuksin järjestää yhtä korkeatasoisia joukkoliikennepalveluita kuin tiiviisti rakennetuilla kaupunkimaisilla alueilla. HSL:n hallituksen hyväksymässä joukkoliikenteen suunnitteluohjeessa Kirkkonummen ja Sipoon osa-alueet sijoittuvat keskimäärin muita kuntia alhaisempiin palvelutasoluokkiin. Palvelutason erilaisuus muuhun HSL-alueeseen nähden tekee ymmärrettäväksi myös erot asiakastyytyväisyydessä.

Kirkkonummen ja Sipoon bussilinjat uudistettiin elokuussa 2014. Tämä uudistus ei Kirkkonummen kohdalla täysin onnistunut, vaan reittejä ja aikatauluja jouduttiin korjaamaan syksyn 2014 ja vuoden 2015 aikana. Vaikka tilanne on liikenteen tarjonnan osalta korjaantunut, on syytä uskoa, että linjaston vakiintumattomuus vuoden 2015 tilanteessa on näkynyt myös asiakastyytyväisyydessä.

Talousarvion 2015 toteutuminen

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä HSL:n vakaata talouskehitystä. Tilikausi 2015 muodostui 21,1 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Yhtymäkokouksen päättämässä sitovissa määrärahoissa pysyttiin. Toimintatuotot kehittyivät suotuisasti ja olivat 8,2 M€ (1,3 %) yli talousarvion. Toimintakulut toteutuivat vastaavasti 21,6 M€ arvioitua pienempinä. Investointimenot jäivät lähinnä LIJ 2014 hankkeen viivästymisen johdosta 31,8 M€ alle talousarvion. Suotuisaan tulokehitykseen on vaikuttanut mm. öljyn hinnan lasku ja alhainen korkotaso. Pitkäaikaista lainaa arvioitiin tarvittavan investointeihin, mutta investointien lykkäytyessä ei lainaa tarvittu nostaa. Tarkastuslautakunta ihmettelee suuria tilintarkastajalle maksettuja palkkioita muista palveluista

12.9.2016

kuin tilintarkastuksesta. Vuonna 2015 tilintarkastuksen palkkiot olivat 12 505,50 euroa ja muiden palveluiden yhteismäärä 173 444 euroa. Tarkastuslautakunta esittää huolensa tilintarkastajan riippumattomuuden säilymisestä ja toivoo, että jatkossa tarkastuslautakuntaa tiedotettaisiin paremmin tilintarkastajan tekemistä muista palveluista.

Tilintarkastuksen on suorittanut KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy.

Lakipalvelut olemme kilpailuttaneet ja kilpailutuksen johdosta ostamme lakipalveluita PTC Services Oy:ltä (erit. hankintoihin liittyviä lakipalveluita) sekä KPMG Oy Ab:ltä (mm. LIJ-hankkeeseen liittyviä lakipalveluita). Tämän lisäksi kilpailutimme LIJ-hankkeen auditoinnin, jonka voitti KPMG Oy Ab (asiantuntijapalveluostot) sekä koko henkilöstön tietoturvakoulutuksen (koulutuspalvelut).

Tilintarkastuspalvelut ostettiin vuonna 2014 ja 2015 KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy:ltä. KPMG Oy:ltä on ostettu lisäksi lakimiespalvelua sekä muuta asiantuntijapalvelua.

	2015	2014
KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy:ltä ostetut palvelut:		
Tilintarkastuspalkkiot	12 505,50	11 191,00

KPMG Oy Ab:lta ostetut palvelut:

Lakimiespalvelut	136 582,50	109 026,45
Asiantuntijapalvelut	22 302,50	29 500,00
<u>Koulutuspalvelut</u>	<u>14 559,01</u>	<u>2 850,00</u>
Yhteensä	173 444,01	141 376,45